

Introducció

Quan una revista científica anual arriba al número quinze, se'n pot celebrar la consolidació gràcies a la continuïtat de la seva consulta pels lectors, la majoria dels quals hi arriben ara per mitjà de l'edició electrònica i són residents fora de l'àmbit dels països de parla catalana, encara que també el contingut de la nostra revista és igualment útil als estudiosos pertanyents a la mateixa àrea geogràfica. Continuem enviant l'edició en paper de *Catalan Historical Review* a totes les biblioteques de les universitats on hi ha lectorat de català i a d'altres que no en tenen, així com a les situades als Països Catalans i a algunes de l'Estat espanyol. Seguim el propòsit d'oferir balanços dels coneixements actuals de temes de la història dels Països Catalans. L'abundància de la producció historiogràfica justifica plenament la dedicació a aquest tipus de guies, en què la bibliografia citada és tan útil com la síntesi que personalment duen a terme els autors de cada article.

Aquest número comença amb un estudi general sobre el mosaic de l'època romana a l'àrea geogràfica a la qual ens dediquem i demostra la riquesa i l'interès de les mostres que s'han trobat als jaciments urbans i rurals. Ens parlen de la sensibilitat, els costums i les creences d'una civilització antiga, que alhora sembla de vegades pròxima. La imatge escollida per a la coberta del número 15 de *Catalan Historical Review* és la del mosaic més famós dels trobats a les runes de la part romana d'Empúries: el sacrifici d'Ifigènia, que es troba al museu d'aquell conjunt arqueològic. D'influència hel·lenística i datat a finals del segle primer, fou descobert el 1849. Ocupa un espai gairebé quadrat de mig metre de costat i representa el moment en què el rei Agamèmnon està a punt de sacrificar la seva filla Ifigènia per tal d'apaciar la deessa Artemisa i aconseguir així que bufin novament els vents per arribar a Troia amb la seva flota. Al fons apareix Àrtemis amb una cérvola que serà sacrificada en lloc de la filla del rei, que així se salvarà de la mort.

El centenari de la publicació del volum *Sigillografia catalana*, obra de Ferran de Sagarra, ha motivat incloure en aquest número un article sobre els segells medievals catalans per tal d'oferir un primer balanç del coneixement posterior dels existents als dominis dels reis de la Corona catalanoaragonesa. L'interès dels segells dels sobirans va més enllà de la simple erudició. Aquest article constitueix una contribució al congrés previst sobre la temàtica, que abasta bona part del Mediterrani occidental.

Les diverses formes d'associació i de sociabilitat de la pagesia catalana des del darrer terç del segle XIX fins a la fi

de la Guerra Civil de 1936-1939 és el tema d'un altre article, en el qual queden reflectits els conflictes i canvis experimentats en aquest àmbit així com la constitució d'una identitat col·lectiva en el marc d'una politització dels pagesos. Es tracta d'una temàtica complexa d'història social, analitzada al llarg d'un període llarg i d'evident importància, i tot plegat justifica la publicació d'aquest article en el present número.

La poesia popular, lligada a la cançó, ha estat des del segle XIX objecte de recerca i d'estudi de cara a salvar un patrimoni immaterial en via d'extinció que és expressió de la identitat col·lectiva. A la motivació predominantment literària, al segle XIX, de la recuperació de la poesia popular s'hi va sumar l'interès musical al segle XX. L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, promoguda pel mecenes Rafael Patxot, ha acabat confiada al monestir de Montserrat i a les seves edicions s'han anat publicant els volums corresponents. Per la seva llarga i accidentada història així com pel seu interès folklòric, social i lingüístic, el tema mereix la publicació d'un article a *Catalan Historical Review*.

Dos arxius constantment consultats pels investigadors són objecte de la nostra atenció en aquest número, aprofitant la commemoració de la seva creació fa set segles en un cas i sis centúries en l'altre. Tots dos continuen sent una font inesgotable per als investigadors: l'Arxiu Reial de Barcelona, actualment Arxiu de la Corona d'Aragó, fundat el 1318, i el del Regne de València, constituït el 1419. Analitzar l'evolució i la lògica de l'organització dels seus catàlegs és d'un evident interès tant per als historiadors nacionals i estrangers que hi treballen com per al públic que vol tenir un coneixement de l'evolució dels dipòsits documentals en què es basen els estudis d'aquells.

Com sempre, *Catalan Historical Review* informa de les publicacions de caire històric editades l'any anterior per les diverses seccions i societats de l'Institut d'Estudis Catalans i no sols per la Secció Històrico-Arqueològica que patrocina aquesta revista. Finalment, recorda la figura i l'obra de l'amic desaparegut Santiago Riera Tuèbols i celebra amb una semblança la incorporació de Meritxell Simó Torres, especialista en literatura medieval.

Quan s'estava tancant l'edició d'aquest número de *Catalan Historical Review*, hi hagué la defunció del company Josep Massot i Muntaner, editor associat de la revista des del seu inici. Descansi en pau.

ALBERT BALCELLS
Editor